

JAMES CLAVELL

Potkán kral

ŠTVRTÝ ROMÁN KULTOVEJ ÁZIJSKEJ SÁGY
Z PROSTREDIA SINGAPURSKÉHO VÄZENIA, KDE
PREŽIJE LEN TEN NAJSILNEJŠÍ

JAMES CLAVELL

キング・ラット

Potkan král'

Preložil Ján Vilikovský

IKAR

James Clavell
KING RAT

Copyright © 1962 by James Clavell

All rights reserved.

Translation © Ján Vilikovský (dedičia) / LITA, 2025

Jacket design © 2025 by Juraj Vačko

Slovak edition © 2025 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-575-0369-9

Tým, čo tam boli, a nie sú.

Tým, čo tam boli, a sú.

Jemu. A predovšetkým Jej.

Vojna bola skutočnosťou. Skutočnosťou sú – alebo boli – aj väzenia v Changi a na Outram Road v Singapore. Ostatné v tomto príbehu je, pochopiteľne, vymyslené a nijakú podobnosť so živými či s mŕtvymi osobami neobsahuje, ani obsahovať nechce.

Changi bolo zasadené ako perla do najvýchodnejšieho výbežku ostrova Singapur a hralo dúhovými farbami pod príkrovom tropickej oblohy. Stálo na miernom návrší, obkľúčené pásom zelene, ktorý v diaľke vystriedalo modrozelené more a more vystriedal nekonečný obzor.

Zblízka Changi strácalo krásu a ukázalo sa, čo to vlastne je – špinavé, odporne väzenie. Väzenské bloky obklopené rozpálenými nádvoriami a to všetko obkolesené vysokými múrmi.

Uprostred múrov, dnu vo väzenských blokoch, poschodie za poschodím, boli cely maximálne pre dvetisíc väzňov. Teraz žilo v celách, na chodbách, kde sa len dalo, dobrých osemtisíc mužov. Zväčša Angličanov a Austráľčanov – a zopár Novozélandčanov a Kanadčanov – zvyšky vojsk z kampane na Ďalekom východe.

Aj títo ľudia boli zločinci. Dopustili sa nesmierneho zločinu. Prehrali vojnu. A prežili to.

Dvere na celách boli otvorené, dvere na väzenských blokoch boli otvorené, obrovská brána, pretínajúca múry, bola tiež otvorená a chlapi mohli chodiť von a dnu – takmer slobodne. Ale aj tak ležala na všetkom potuchlina, klaustrofobický pach.

Za bránou bola okružná asfaltová cesta. Sto metrov na západ ju pretínala mätež barikád z ostnatého drôtu a za nimi bola strážnica, obsadená ozbrojenými vyvrhľmi dobyvateľských hord. Za bariérou bežala cesta veselo ďalej a po čase sa strácala v rozložitom meste Singapur. Ale pre chlapov sa cesta na západ končila sto metrov od hlavnej brány.

Smerom na východ viedla cesta popri múre, potom zahla na juh a zase sledovala múr. Na každej strane cesty stáli rady dlhých ubikácií, ako nazývali tieto primitívne staviská. Všetky boli rovnaké – šesťdesiat krokov dlhé, steny mali zo spletených listov kokosových paliem, nahrubo pribitých ku kolom, strechy boli tiež z kokosových listov, vrstva na vrstve, a všetky plesnivé. Každý rok pribudla – alebo aspoň mala pribudnúť – nová vrstva, pretože slnko, dážď a hmyz ničili krytinu a rozkladali ju. Namiesto oblokov a dverí boli holé diery. Pred slnkom a dažďom ich clonili široké striešky z kokosového lístia. Baraky stáli na betónových pilieroch, ktoré ich chránili pred záplavami a hadmi, žabami a slimákmi, škorpiónmi, stonožkami, chrobákmi, plošticami – pred najrozličnejšou rozlezenou háveďou.

V týchto barakoch bývali dôstojníci.

Na juh a východ od cesty stáli štyri rady betónových bungalovov, dvadsať v jednom rade, jeden tesne pri druhom. V tých bývali vyšší dôstojníci – majori, podplukovníci a plukovníci.

Cesta sa skrúcala na západ, zase popri múre, a viedla k ďalšiemu radu atapových barakov. Tu boli ubytovaní tí, čo sa už do väznice nezmestili.

A v jednom, menšom ako ostatné, žil dvadsaťpäťčlenný americký kontingent mužstva a poddôstojníkov.

Tam, kde sa cesta, verná múru, obracala znova na sever, bola časť zeleninovej záhrady. Zvyšok – ktorý dodával táboru väčšinu potravy – ležal ďalej na sever, za cestou, naproti väzenskej bráne. Cesta pokračovala menšou záhradou asi dvesto metrov a končila sa pred strážnicou.

Celú zaparenú plochu, asi osemsto metrov krátko osemsto metrov, obklopoval plot z ostnatého drôtu. Ľahko sa dal prestrihnúť. Ľahko preliezť. Stráží bolo málo. Nijaké reflektory. Nijaké guľometné hniezda. Ale keď sa človek dostal von – čo potom? Domov bol ďaleko za morom, za obzorom, za nekonečným oceánom či nepriateľskou džungľou. Dostať sa von znamenalo nešťastie – pre tých, čo odišli, aj pre tých, čo zostali.

Teraz, v roku 1945, sa už Japonci naučili nechávať správu tábora na zajatcov. Japonci vydávali rozkazy a dôstojníci boli zodpovední za ich plnenie. Ak zajatci nerobili nepríjemnosti, ani im nik nerobil

nepríjemnosti. Žiadať jedlo znamenalo robiť nepríjemnosti. Žiadať lieky znamenalo robiť nepríjemnosti. Žiadať hocičo znamenalo robiť nepríjemnosti. Už tým, že žili, robili nepríjemnosti.

Pre chlapov bolo Changi viac ako väzenie. Changi bolo genézou, miestom, kde sa začína odznova.

**PRVÁ
KNIHA**

1

„Ja toho sviniara dostanem, aj keby som mal pritom skapať.“ Poručík Grey bol rád, že konečne vyslovil nahlas, čo ho už tak dlho žralo. Nenávisť v jeho hlase vytrhla seržanta Mastersa zo snenia. Myslel na fľašku austrálskeho piva, studeného ako ľad, na biftek s volským okom, na domov v Sydney a na svoju ženu, jej prsia a vôňu. Neunúval sa sledovať poručíkov pohľad za oblok. Dobre vedel, koho tam vidí medzi polonahými chlapmi, kráčajúcimi po hlinenom chodníku, čo sa tiahol okolo plota z ostnatého drôtu. Ale Greyov výbuch ho prekvapil. Náčelník vojenskej polície v Changi bol obyčajne mlčanlivý a odmeraný ako pravý Angličan.

„Načo si potiť tričko, poručík,“ povedal Masters zunovane, „Japonci ho čoskoro dajú do laty aj bez vás.“

„Japonci ma môžu,“ vyhlásil Grey. „Dostať ho chcem ja. Ja ho chcem strčiť do lochu. A keď si to s ním vybavím, odpochoduje na Outram Road.“

Masters zhrozene zdvihol zrak. „Na Outram Road?“

„Jasné.“

„Namojdušu, chápem, že ho chcete zašiť,“ povedal Masters, „ale, teda, to by som už neželal nikomu.“

„Presne tam patrí. A ja ho tam aj dostanem. Lebo je to zlodej, klamár, podvodník a pijavica. Odporný upír, ktorý nás všetkých vy-ciciava.“

Grey vstal a podišiel k obloku rozpáleného baraku vojenskej polície. Ohnal sa po muchách, ktoré v celých rojoch vzlietali z doštenej

dlážky, a prižmúril oči pred odrazenou žiarou poludňajšieho slnka, pražiacého na udupanú zem. „Prisámbohu,“ povedal, „pomstím sa za nás všetkých.“

Veľa šťastia, kamarát, pomyslel si Masters. Ak niekto môže Kráľa dostať, tak iba ty. Máš v sebe presne toľko nenávisti, čo na to treba. Masters nemal rád dôstojníkov a nemal rád vojenskú políciu. Osobitne pohŕdal Greyom, pretože Greya povýšili z obyčajného vojaka a chcel to pred ostatnými zatajiť.

Grey však nebol sám so svojou nenávisťou. Kráľa nenávidel celý tábor. Nenávideli ho pre jeho svalnaté telo, pre jasný oheň v belasých očiach. V tomto súmráčnom svete položivých nebolo tučných ani dobre živých, ani mäsitých, ani hladkých, ani územčistých, ani zavalitých. Boli iba tváre, tváre samé oči, telá samá šľacha a kosti potiahnuté kožou. Líšili sa jeden od druhého len vekom, tvárou a výškou. A v celom tomto svete iba Kráľ jedol ako človek, fajčil ako človek, spal ako človek, sníval ako človek a vyzeral ako človek.

„Vy tam,“ zreval Grey. „Desiatnik! Ku mne!“

Kráľ sa sústreďoval na Greya, už odkedy vyšiel spoza rohu väznice, niežeby azda videl do prítmnia policajného baraku, ale vedel, že Grey je človek s ustálenými zvykmi, a keď máte nepriateľa, je múdre poznať jeho správanie. Kráľ vedel o Greyovi všetko, čo človek o človeku môže vedieť.

Zišiel z chodníka a pobral sa k osamotenej budove, stojacej ako vyrážka uprostred vredov ostatných barakov.

„Volali ste ma, pán poručík?“ opýtal sa Kráľ a zasalutoval. Zdvořilo sa usmieval. Pohŕdanie v očiach zakrývali slnečné okuliare.

Grey hľadel na Kráľa zo svojho obloka. Napäté črty skrývali nenávisť, ktorá v ňom vrela. „Kam idete?“

„Nazad do baraku. Pán poručík,“ odvetil Kráľ trpezlivo a pritom v duchu preberal všetky možnosti – zbabral niekto niečo, udal ho niekto, čo sa Greyovi robí?

„Kde ste vzali tú košeľu?“

Kráľ kúpil košeľu deň predtým od majora, ktorý ju dva roky starostlivo opatroval, aby bola pekná, keď ju bude musieť predať, aby mal peniaze na jedlo. Kráľ sa rád obliekal čisto a poriadne, aj keď iní nemohli, a tešilo ho, že dnes má čistú novú košeľu, vyžehlenú

dlhé nohavice, čisté ponožky, čerstvo vyleštené topánky a čiapku bez jedinej škvrnky. Zabávalo ho, že Grey je skoro nahý, má iba žalostne zalátané krátke nohavice, dreváky a tankistický baret, ktorý celý zozelenel a stvrdol od tropickej plesne.

„Kúpil som ju,“ povedal Kráľ. „Už dávno. Kupovať žiadny zákon nezakazuje – ani tu, ani nikde inde. Pán poručík.“

Grey cítil bezočivosť, ktorá sa skrývala v tom *pán poručík*. „Tak dobre, desiatnik, poďte dnu.“

„Prečo?“

„Chcem si s vami trocha podebatovať,“ povedal Grey sarkasticky.

Kráľ sa ovládol, pobral sa hore schodmi, prešiel cez dvere a zastal pri stole. „A teraz? Pán poručík.“

„Vyprázdnite vrecká.“

„Prečo?“

„Vykonajte rozkaz. Viete, že som oprávnený hocikedy vám vykonať osobnú prehliadku.“ Grey trocha popustil uzdu svojmu pohrdaniu. „Aj váš veliaci dôstojník s tým súhlasil.“

„Len preto, že ste na tom trvali.“

„A vedel som prečo. Vyprázdnite vrecká!“

Kráľ otrávene poslúchol. Koniec koncov, nemal čo skrývať. Vreckovka, hrebeň, peňaženka, škatuľka pravých cigariet, tabatierka, plná surového jávskeho tabaku, cigaretové papieriky, zápalky. Grey sa presvedčil, že má všetky vrecká prázdne, potom otvoril peňaženku. Bolo v nej pätnásť amerických dolárov a skoro štyristo singapurských dolárov, ktoré zaviedli Japonci.

„Odkiaľ máte tie peniaze?“ vybrechol Grey, zaliaty večným potom.

„Vyhral som ich. Pán poručík.“

Grey sa neveselo zasmial. „Máte šťastnú čiaru. Už sa vám ťahá skoro tri roky. Pravda?“

„Už ste skončili? Pán poručík.“

„Nie. Ukážte mi hodinky.“

„Sú na zozname...“

„Povedal som: ukážte mi hodinky!“

Kráľ neochotne stiahol zo zápästia pružný náramok z nehrdzavejúcej ocele a podal hodinky Greyovi.

Hoci Grey bol plný nenávisti voči Kráľovi, pocítil pichnutie zá-
visti. Hodinky boli vodotesné, odolné proti otrasom, samonaťaho-
vacie. Rolex Oyster Royal. Najvzácnejší majetok v Changi – okrem
zlata. Obrátil hodinky a pozrel na čísla vyryté do ocele, potom podi-
šiel k atapovej stene, zvesil zoznam Kráľovho majetku, mechanicky
z neho zmietol mravce a starostlivo skontroloval, či číslo hodiniek
súhlasí s číslom na zozname.

„Čísla súhlasia,“ povedal Kráľ. „Nemusíte sa báť. Pán poručík.“

„Ja sa nebojím,“ odvetil Grey. „Vy sa máte čo báť.“ Podal mu ho-
dinky – majetok, za ktorý sa dalo kúpiť jedlo skoro na šesť mesiacov.

Kráľ si zase založil hodinky na zápästie a začal zberať peňaženku
a ostatné veci.

„Aha! Prsteň!“ povedal Grey. „Skontrolujeme aj ten.“

Ale aj prsteň sa zhodoval so zoznamom. Zapísali ho ako *Zlatý pe-
čatný prsteň so znakom klanu Gordonovcov*. Pri opise bola aj vzorka
pečate.

„Ako to, že Američan má gordonovský prsteň?“ Grey položil tú
istú otázku už veľakrát.

„Vyhrál som ho. V pokeri,“ odvetil Kráľ.

„Máte obdivuhodnú pamäť, desiatnik,“ povedal Grey a vrátil mu
prsteň. Vopred vedel, že prsteň i hodinky budú súhlasiť so zozna-
mom. Prehliadka bola preňho iba zámienkou. Cítil priam masochis-
tickú potrebu byť aspoň chvíľku v blízkosti svojej obete. Vedel aj to,
že Kráľ sa len tak ľahko nenaľaká. Veľa ľudí sa ho pokúšalo chytiť,
ale bez úspechu, pretože bol rozumný a opatrný a veľmi prefíkaný.

„Ako to,“ spýtal sa Grey chriplavo, lebo odrazu v ňom prekypela
závisť, vyvolaná hodinkami a prsteňom a cigaretami a zápalkami
a peniazmi, „že vy máte tak veľa a my ostatní nič?“

„Neviem. Pán poručík. Asi mám šťastie.“

„Odkiaľ máte tie peniaze?“

„Vyhrál som ich. Pán poručík.“ Kráľ bol vždy zdvorilý. Dôstojníkov
vždy oslovoval hodnosťou a zdravil ich, anglických a austrálskych dô-
stojníkov. Ale vedel, že si uvedomujú, ako pohŕda všetkým tým titulova-
ním a salutovaním. V Amerike je to inak. Človek je človek, bez ohľadu
na minulosť, rodinu alebo hodnosť. Ak voči nemu cítite úctu, dáte ju
najavo. Ak nie, nie, a iba zadubenci protestujú. A tí ho môžu.

Kráľ si nastokol prsteň na prst, pozapínal si vrecká a zmietol prach z košeľ. „To je všetko? Pán poručík.“

Videl, ako Greyovi zlostne blyslo v očiach.

Nato Grey pozrel na Mastersa, ktorý ich nervózne sledoval.

„Seržant, prosím vás, doniesli by ste mi vodu?“

Masters ustato podišiel k fľaši, ktorá visela na stene. „Nech sa páči, pán poručík.“

„To je včerajšia,“ povedal Grey, hoci dobre vedel, že to nie je pravda. „Doneste čerstvú.“

„Prisahal by som, že som ju doniesol ráno,“ poznamenal Masters. A odišiel, potriasajúc hlavou.

Grey neprerušil výrečné ticho a Kráľ spokojne stál a čakal. V kokosových palmách, čo sa vypínali nad džungľou hneď za plotom, zašumel závan vetra a priniesol prísľub dažďa. Na východe už nebo lemovala čierna mrákava, ktorá čoskoro pokryje celú oblohu. Zakrátko sa prach premení na bahno a vlhký vzduch sa bude dať konečne dýchať.

„Dáte si cigaretu? Pán poručík,“ ponúkol mu Kráľ škatuľku.

Grey naposledy fajčil pravú cigaretu pred dvoma rokmi, na svoje narodeniny. Dvadsiate druhé. Pozeral na škatuľku a najradšej by si vzal nie jednu cigaretu, ale všetky. „Nie,“ povedal zaťato. „Od vás cigaretu nechcem.“

„A máte niečo proti tomu, ak si zapálím? Pán poručík.“

„Áno, mám!“

Kráľ nespúšťal pohľad z Greyových očí a pokojne si vybral cigaretu. Zapálil si a zhlboka vdýchol dym.

„Vyberte tú cigaretu z úst!“ rozkázal Grey.

„Samozrejme. Pán poručík.“ Kráľ si ešte raz pomaly a dlho potiahol, až potom poslúchol. Nato vybuchol. „Nie ste môj nadriadený a nijaký zákon mi nezakazuje fajčiť, keď mám chuť. Som Američan, a nie poddaný nejakých londýnskych fangličkárov. Aj to vám už vymavili. Prestaňte ma buzerovať! Pán poručík.“

„Mám vás na muške, desiatnik,“ vybuchol Grey. „Čakám len na to, že jedného pekného dňa sa vám šmykne noha a potom skončíte hentam.“ Ukázal na hrubo zbúchanú bambusovú klieťku, ktorá slúžila ako cela, a prst sa mu triasol. „Tam, kde patríte.“

„Nijaké zákony neporušujem.“

„Tak odkiaľ máte toľko peňazí?“

„Vyhral som ich.“ Kráľ pokročil bližšie ku Greyovi. Ovládal svoj hnev, ale bol nebezpečnejší ako inokedy. „Nikto mi nič zadarmo nedáva. Čo mám, je moje, a sám som si to zarobil. Ako, to je moja vec.“

„To teda nie, kým som tu náčelníkom polície ja.“ Grey zaťal päste. „V posledných mesiacoch tu ukradli množstvo liekov. Možno o nich niečo viete.“

„Čo si to... Počujte,“ rozzúrila sa Kráľ. „V živote som nič neukradol. V živote som nekšeftoval s liekmi, a to si zapíšte za uši. Boha vám, keby nie ste dôstojník, tak...“

„Lenže ja som dôstojník a čakám len na to, aby ste to skúsili. Pri sámbohu, aspoň raz. Myslíte si, že ste ktovieaký hrdina. Ale ja viem, čo ste, kto ste.“

„Jedno vám poviem. Až sa dostaneme z tohto hovna, prihláste sa u mňa, zreparujem vám ten ksicht.“

„Nezabudnem na to.“ Grey sa usiloval utíšiť rozbúšené srdce. „Ale pamätajte si, do tých čias čakám a dávam pozor. Ešte som nepočul o takej šťastnej čiare, čo by sa raz neskončila. Aj vaša sa skončí!“

„Ale kde. Pán poručík.“ Kráľ však vedel, že v tých slovách je hlboká pravda. Dosiaľ mal šťastie. A veľké. Lenže šťastie je tvrdá práca a plánovanie a ešte čosi navyše, nie hazardná hra. A ak, tak je to hazard s vyrátaným rizikom. Ako dnes ten diamant. Celé štyri karáty. Konečne vie, ako ho dostať do rúk. Keď bude pripravený. Ak sa mu podarí tento jediný kšeft, bude to naposledy, a už nebude musieť riskovať – aspoň nie tu v Changi.

„Šťastie vás nechá,“ povedal Grey zlomyseľne. „A viete prečo? Lebo ste ako všetci zločinci. Nenásytný.“

„Nie som povinný počúvať také hovadiny,“ prerušil ho Kráľ a zo vrela v ňom žľč. „Nijaký zločinec nie som, práve tak ako...“

„Že nie? V jednom kuse porušujete zákony!“

„Hrubé drevko. Japonské zákony môžu vraviť...“

„Na japonské zákony kašľať. Hovorím o táborových zákonoch. Tie zakazujú čierny obchod. A vy ho pestujete.“

„Dokážte to!“

„Aj dokážem. Stačí sa vám raz pošmyknúť. Potom uvidíme, ako sa vám bude žiť medzi nami. U mňa v kletke. A z mojej kletky po-
maširujete na Outram Road, o to sa osobne postarám!“

Kráľ pocítil pri srdci i v miešku ľadový závan hrôzy. „Boha!“ povedal priškrteným hlasom. „Vy ste taká sviňa, že to z vás celkom vystane!“

„Keď pôjde o vás,“ odvetil Grey s penou na perách, „spravím to s radosťou. Tí šikmookí sú vaši priatelia.“

„Čože, ty hajzeľ?“ Kráľ zaťal päšť veľkú ako chlupská hlava a pohol sa ku Greyovi.

„Čo sa to tu robí?“ spýtal sa plukovník Brant, len čo sa vyťarbal hore schodmi do baraku. Bol malý, sotvačo viac ako meter päťdesiat, a bradu mal začesanú pod čeľusť ako Sikh. V ruke držal dôstojnícku paličku. Na armádnej brigádírke mu chýbal štítok a celú ju mal zalátanú vrecovinou; vpredu sa ako zlato ligotal plukovný odznak, vyhladený rokmi leštenia.

„Nič – nič, pán plukovník.“ Grey sa ohnal po roji múch, ktorý sa zrazu vynoril, a usiloval sa ovládnuť dych. „Len som... vykonávam osobnú prehliadku desiatnikovi...“

„Prosím vás, Grey,“ skočil mu plukovník Brant podráždene do reči. „Počul som, čo tu rozprávate o Outram Road a Japoncoch. Máte plné právo vykonať mu prehliadku a vypočúvať ho, to vie každý, ale niet dôvodu, aby ste sa vyhrážali, alebo mu nadávali.“ Obrátil sa ku Kráľovi a na čele sa mu perlil pot. „A vy tiež, desiatnik. Môžete ďakovať svojej šťastnej hviezde, že vás nedám predviesť kapitánovi Broughovi. Toľko rozumu už môžete mať, aby ste tu nechodili taký naparádený. Z toho by človeku aj preskočilo. Iba čo zbytočne provokujete.“

„Áno, pán plukovník,“ povedal Kráľ, navonok pokojný, ale v duchu sa preklíňal, že sa neovládal – presne o to Greyovi išlo.

„Pozrite na moje šaty,“ hovoril plukovník Brant. „Čo myslíte, ako mi pritom je, dočerta?“

Kráľ neodpovedal. Pomyslel si: To je tvoja starosť, kamarát – ty sa staraj o seba a ja sa už o seba postarám. Plukovník mal na sebe iba zásterku okolo bedier, vyrobenú z polovičky saronga a zauzlenú okolo pásu ako škótsky kilt, a pod kiltom nemal nič. Kráľ bol v Changi jediný, kto nosil spodky. Mal ich šestoro.

„Myslíte, že vám nezávidím tie topánky?“ pýtal sa plukovník Brant podráždene. „Keď sám musím nosiť tieto somárstva?“ Na nohách mal táborové dreváky – kusy dreva s plátenným pásom na priehlavku.

„Neviem, pán plukovník,“ odpovedal Kráľ so zastretou pokorou, takou milou dôstojníckemu uchu.

„Tak, tak.“ Plukovník Brant sa obrátil ku Greyovi. „Myslím, že by ste sa mali ospravedlniť. Nepatrí sa mu vyhrážať. Človek musí byť spravodlivý, čo, Grey?“ Zase si utrel pot z tváre.

Grey sa musel nesmierne premáhať, aby potlačil nadávku, ktorá sa mu tísila na jazyk. „Ospravedlňujem sa.“

Boli to tiché a mnohoznačné slová a Kráľ mal čo robiť, aby sa neusmial.

„Správne.“ Plukovník Brant prikývol, potom pozrel na Kráľa. „V poriadku,“ povedal, „môžete odísť. Ale v takej paráde iba čo zbytočne ľudí dráždite. Sám ste si na vine.“

Kráľ rázne zasalutoval. „Ďakujem, pán plukovník.“ Vyšiel von, a len čo vykročil na slnko, vydýchol si a zase si v duchu vynadal. Boha, veľa nechýbalo. Tak-tak, že Greya neudrel, a to by bol čin šialenca. Aby sa spamätal, zastal pri chodníku a zapálil si ďalšiu cigaretu a všetci, čo chodili okolo, ju videli a cítili jej vôňu.

„Šľak aby ho trafil,“ povedal napokon plukovník, ktorý ešte vždy pozeral za Kráľom, a utrel si čelo. Potom sa obrátil ku Greyovi. „Počujte, Grey, vy ste museli zošalieť, že ste ho tak provokovali.“

„Prepáčte. Asi... on asi...“

„Nech je, aký chce, nie je možné, aby dôstojník a človek nášho postavenia stratil sebaovládanie. Trápne, veľmi trápne, čo povieť?“

„Áno, pán plukovník.“ Grey nemohol povedať nič iné. Plukovník Brant zašomral, potom zošpúlil pery. „Tak, tak. Šťastie, že som išiel okolo. To je vylúčené, aby sa dôstojník vadil s obyčajným vojakom.“ Zase pozrel von z dverí, plný nenávisti ku Kráľovi a bažiaci po jeho cigarete. „Šľak aby ho trafil,“ povedal, ani sa na Greya neobzrel, „nemá disciplínu. Ako všetci Američania. Banda jedna. Predstavte si, tykajú dôstojníkom!“ Obrvy mu vyleteli do výšky. „A dôstojníci hrajú s mužstvom karty! To je vrchol. Horší ako Austrálčania – a už tí sú riadna čeliadka. Katastrofa! Nie ako indická armáda, čo?“

„Nie, pán plukovník,“ odvetil Grey mdlo.

Plukovník Brant sa rýchlo obrátil. „Nemyslel som, počujte, Grey, len zato, že...“ Odmlčal sa a oči sa mu zrazu naplnili slzami. „Prečo to len spravili?“ povedal zlomeným hlasom. „Prečo, Grey? Ja... my všetci sme ich mali radi.“

Grey pokrčil plecami. Keby nie to, že sa musel ospravedlniť, bol by plukovníka poľutoval.

Plukovník zaváhal, potom sa obrátil a odišiel z baraku. Hlavu mal zvesenú a po lícach mu tiekli tiché slzy.

Keď Singapur v štyridsiatom druhom padol, plukovníkovi Sikhovia prešli skoro do chlapa k nepriateľovi, k Japoncom, a obrátili sa proti svojim anglickým dôstojníkom. Sikhovia boli medzi prvými strážcami vojnových zajatcov a niektorí z nich nepoznali zľutovanie. Bývalí velitelia Sikhov nemali pokoja. Lenže ako celok boli takí iba Sikhovia a z iných indických plukov iba jednotlivci. Gurkhovia boli lojálni, napriek mučeniu a ponižovaniu. A tak plukovník Brant plakal nad svojimi podriadenými, nad ľuďmi, pre ktorých by zomrel, pre ktorých ešte stále zomieral.

Grey hľadel za ním a zbadal Kráľa, ako fajčí pri chodníku. „Som rád, že som ti to povedal, alebo ty, alebo ja,“ zašepkal si.

Sadol si na lavicu, a vtom mu črevá zovrel záchvat bolesti a pripomenul mu, že tento týždeň ho dyzentéria neobišla. „Nech to šlak traťí,“ povedal chabo, preklínajúc plukovníka Branta a ospravedlnenie.

Masters sa vrátil s plnou fľašou vody a podal ju poručíkovi. Upil si, poďakoval a potom začal spriadať plány, ako chyť Kráľa. Ale od hladu sa už nevedel dočkať obeda, a tak sa mu myšlienky rozleteli.

Ticho preťal slabý ston. Grey pozrel na Mastersa, ktorý sedel, ani si len neuvedomoval, že vydal nejaký zvuk, a sledoval v strešných trámoch jašterice, ktoré sa neprestajne hmýrili, vrhali za hmyzom, alebo sa páрили.

„Máte dyzentériu, Masters?“

Masters malátne odohnal muchy, ktoré mu sedeli na tvári ako mozaika. „Nie, pán poručík. Aspoň za týchto skoro päť týždňov som ju nemal.“

„A črevný týfus?“

„Chvalabohu, nie. Namojveru. Len hnačku. A maláriu som nemal už skoro tri mesiace. Mám veľké šťastie a som v celkom dobrej forme, keď sa to tak vezme.“

„Áno,“ prisvedčil Grey. A potom dodal, akoby si to iba teraz uvedomil: „Vyzeráte dobre.“ Ale vedel, že čoskoro si bude musieť obstaráť náhradu. Obzrel sa na Kráľa, pozoroval, ako fajčí, a až mu bolo zle, ako sa mu žiadala cigareta.

Masters zasa zastonal.

„Čo sa s vami robí, dočerta?“ spýtal sa Grey podráždene.

„Nič, pán poručík. Nič. Asi som...“

Ale rozprávať ho priveľmi vysilovalo a Masters nechal slová doznieť do ticha a splynúť s bzučaním múch. Muchy vládli vo dne, komáre v noci. Ticho neexistovalo. Nikdy. Aké to je žiť bez múch, komárov a ľudí? Masters sa usiloval rozpamätať, ale bola to priveľká námaha. Tak len ticho sedel, mlčal, sotva dýchal, troska človeka. A duša sa v ňom nepokojne zvíjala.

„Dobre, Masters, môžete ísť,“ povedal Grey. „Počkám, kým nás prídu vystriedať. Kto po vás preberá službu?“

Masters donútil mozog k činnosti a po chvíli povedal: „Bluey, Bluey White.“

„Preboha, človeče, spamätajte sa,“ osopil sa naňho Grey. „Desiatnik White zomrel pred tromi týždňami.“

„Aha, prepáčte, pán poručík,“ povedal Masters chabo. „Prepáčte, asi som... Je to... é, myslím, že Peterson. Ten Anglán, totiž Angličan. Tuším, že pešiak.“

„Dobre. Môžete ísť na obed. Ale neflákajte sa a švihom nazad.“

„Áno, pán poručík.“

Masters si založil kuliovský klobúk z trstia, zasalutoval a vyšuchtal sa z baraku, ktorému chýbali dvere. Cestou si poťahoval otrhané nohavice. Bože dobrý, pomyslel si Grey, cítiť ho na päťdesiat krokov. Jednoducho musia zvýšiť prídel mydla.

Ale vedel, že Masters nie je sám. Smrdia všetci. Ak sa človek nekúpal šesťkrát denne, pach potu na ňom visel ako rubáš. A keď pomyslel na rubáš, znova si spomenul na Mastersa – a na to znamenie, čo na ňom leží. Možno o ňom vie aj Masters, tak čo má z toho, že sa bude umývať?

Grey videl mnohých zomierať. Zmocnila sa ho trpkosť, keď si pomyslel na pluk a vojnu. Bohakrista, takmer zakričal, dvadsaťštyri rokov a ešte stále iba poručík! A všade naokolo vojna – na celom svete. Dennodenne ľudí povyšujú. Skvelé príležitosti. A ja tu trčím v poondiatom zajateckom tábore a stále som iba poručík. Kristepane! Keby nás len v štyridsiatom druhom neprevelili do Singapuru. Keby nás poslali na Kaukaz, ako pôvodne chceli. Keby...

„Prestaň,“ okríkol sa nahlas. „Si horší ako Masters, somár jeden sprostý!“

V tábore bolo normálne, že sa človek niekedy nahlas rozprával sám so sebou. Radšej rozprávať nahlas, tvrdili vždy lekári, ako to duši v sebe – to vedie k šialenstvu. Dni sa zväčša dali vydržať. Človek mohol prestať myslieť na svoj druhý život, na jeho živelnú podstatu – jedlo, ženy, domov, jedlo, jedlo, ženy, jedlo. Ale noci boli nebezpečné. V noci človek sníval. Sníval o jedle a o ženách. O žene, ktorá mu patrila. A čoskoro mal väčšiu radosť zo snívania ako z bdenia, a ak si nedal pozor, začal snívať s otvorenými očami a dni splývali s nocami a noc s dňom. Potom nasledovala už len smrť. Milá. Nežná. Zomrieť bolo ľahko. Žiť utrpením. Iba pre Kráľa nie. Ten netrpel.

Grey ešte stále pozeral naňho a usiloval sa začuť, čo hovorí chlapovi vedľa seba, ale boli príďaleko. Rozmýšľal, kto je ten druhý, ale nevedel, kam ho zaradiť. Podľa pásky videl, že to je major. Japonci vydali rozkaz, že všetci dôstojníci musia na ľavej ruke nosiť pásku s označením hodností. Vždy. Aj nahý.

Čierne dažďové mraky hustli. Na východe sa mihali blesky, ale slnko ešte pražilo. Páchnuci vánok na chvíľku zvíril prach, ale ten sa zas usadil.

Grey sa mechanicky ohnal bambusovým muchárom. Šikový, takmer podvedomý pohyb zápästím a ďalšia mucha padla skaličene na zem. Zabiť muchu bola nedbanlivosť. Musíš ju skaličiť, aby mrcha trpela a aspoň trochu odčinila tvoje utrpenie. Skalič ju, aby nečujne vrieskala, až kým neprídu mravce a iné muchy a nepobijú sa o jej živé telo.

Ale Grey neprežíval zvyčajnú radosť, keď pozrel na muky mučiteľa. Priveľmi bol sústredený na Kráľa.